

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtletnik in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K., pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K., za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inšerate in reklamacije. — Za inšerate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inšerate se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Suša in živinoreja.

Zadnja leta si je priskrbel tudi spodnještajerski živinorejec kolikor mogoče veliko število živine. Ceravno ni imela živina vedno iste cene, ki bi bila potrebna, da se kmetu plačajo vsi stroški sedanje živinoreje, vendar je bila živinoreja izmed vseh kmetijskih panog še najbolj gotov dohodek.

Letos pa stoji naš kmet pred žalostnim dejstvom: na eni strani veliko število živine, na drugi strani pa pomanjkanje krme vsled suše. Recimo, da bi tudi odslej dež prav pridno namakal našo zemljo, vendar je izključeno, da bi še dobili ono množino krme, ki je potrebna za sedanje stanje živinoreje med našim kmečkim prebivalstvom.

Nekateri živinorejci so vsled tega začeli goniti živino na sejmišča. Ta so prenapolnjena in cena je padla izredno nizko. Zraven se kupci begajo naše živinorejce, češ, da je srbska meja že odprta, da se jim ponuja živina iz drugih krajev itd.

Srbska meja še ni odprta in srbske živine ni na naših sejmiščih. Tudi od drugod se kupcem ne ponuja živina. To so samo znani manevri živinskih kupcev, ki bi prav za prav morali vsled takih neresničnih vznemirajočih govoric priti pod ključ. S takimi govoricami pritiskajo kupci samo ceno živine navzdol.

Naši živinorejci morajo sedaj z vsemi sredstvi skrbeti, da držijo živino. Cene so v tem trenutku skrajno neugodne, da bi jo prodajali. Ako jo letos v tako velikem številu prodajo, bodo jo drugo leto morali nakupovati. Ker se bo pa drugo leto veliko povpraševalo po živini, bo ji cena tudi visoko poskočila. Naši živinorejci bodo imeli potem dvojno škodo. Kar bodo letos ceno prodajali, bodo drugo leto drago kupovali.

Pomislijo naj tudi naši živinorejci, da je nevarnost za odprtje tujih mej še mnogo večja, ako bi zmanjkalo v Avstro-Ogrski živine za klanje.

Poslanci Slovenske kmečke zveze, podpirani tudi od drugih poslancev, se trudijo, da bi dobili cene krme za naše živinorejce. Upajmo, da njih trud ne bo zamanj! Skoro gotovo se jim posreči, da poskrbe živinorejcem kolikor mogoče cene krme za zimo!

Tudi živinorejci morajo poslance pri tem prizadevanju podpirati. Ako pa po nekod, kjer je suša, izrabljajo tudi živinorejci sedanje visoko ceno sena ter ga prodajajo, potem delajo naravnost nasproti prizadevanju poslancev. Naj pomislijo, da po-

litčni uradi zvedo za vse to in potem je težko spraviti poslancem seno v kraje, kjer se prodaja.

Posojilnicam, zadrugam in gospodarskim organizacijam!

Skupna prodaja sadja.

V mnogih krajih na Spodnjem Štajerskem bo letos mnogo sadja in bo sadje letos skoraj edin dohodek spodnještajerskih kmetov. V zadnjih letih se pa vedno dogaja, da razni prekupei popolnoma izkoriščajo kmete in so mnogokrat kmetje prisiljeni, za vsako ceno prodati svoje sadje, med tem ko zaslужijo prekupei, ki izvažajo svoje sadje v inozemstvo, vzlasti na Vrttembergsko, stotisočake in stotisočake.

Temu izkoriščanju bo konec, ako bodo združeni kmetje naravnost stopili v zvezo z velikimi trdkami v Avstriji in inozemstvu. Podružnica Z. Z. v Mariboru je že stopila z raznimi trdkami v zvezo in hoče posredovati pri skupni prodaji sadja. Radi tega se obračamo do vseh gospodarskih organizacij na Spodnjem Štajerskem, da nam javijo približno množino sadja v g v posameznih župnijah s sledečimi podatki:

1. Vrsto sadja (jabolke, hruške, slive itd.).
2. Cas oddaje.
3. Ali je sadje namizno ali za prešanje, ime namiznega sadja.
4. Natančen naslov posameznih posestnikov.

Ce bomo imeli pregled črez sadni pridelek na Spodnjem Štajerskem, bomo lahko preskrbeli dobre in zanesljive kupce za spodnještajersko sadje.

Vsa poročila se naj pošiljajo na „Zadržno Zvezo (oddelek za Štajersko)“, Maribor, Grajski trg št. 2, kjer se dobijo nadaljna pojasnila.

Skupna prodaja živine. V prihodnji številki prinesemo obširen članek o skupni prodaji živine, katerega spiše znan zadrugar.

Navodila gg. županom.

Nasledki suše so na mnogih krajih že sedaj dovolj občutni, a še huje bodo takrat, kadar zmanjka popolnoma še to malo krme, kar se je pridobilo. Cena živini pada od dne do dne, temu nasproti pa se dviga cena za krmo. S tem je prizadeta ne-le

glavna panoga kmetijstva na Slov. Štajerju, ampak eksistenca vsega našega prebivalstva je v zelo nevarnem položaju, ker mnogim ne bo mogoče si iz lastnih sredstev priskrbeti potrebne krme za prehranitev živine skozi zimo.

Zato so poslanci Slov. kluba že storili vse potrebne korake v dosedaj zdatno državne podpore po suši in drugih uimah prizadetim. Vlada je obljubila nakupiti potrebno množino krme, katero namenijo razdeliti po znižani ceni in proti poznejšemu plačilu lastnikom živine.

Sodelovanje gg. županov je pri tej akciji na celi črti nujno potrebno. In sicer naj bo to-le:

1. Naj oglašijo pri c. kr. okrajnih glavarstvih vsako povzročeno škodo kolikor mogoče natančno; obenem naj zahtevajo, da se odredi, kar možno v kratkem času komisija za cenitev škode.

V slučaju, da c. kr. okrajno glavarstvo ti zahtevi iz kateregakoli razloga ne ugodí, tedaj naj skličejo v občini za te slučaje imenovane cenilce, in naj cenijo vso škodo po tozadevnih predpisih. Pravilno izpolnjene tozadevne zapisnike naj vpošljejo nemudoma gorej imenovanim oblastim s poročilom, da jih vzame na znanje, jih vpošlje višjim oblastim s priporočilom za podporo, ali da eventualno odstrani lake obstoječe nedostatke.

2. Naj g. župani poskrbijo, da se posestniki in drugi oglašijo pri njih, in natančno navedejo koliko krme bodo potrebovali skozi zimo za prehranitev živine.

Samoobsebi je razumljivo, da se mora zemljiški davek po razmerju škode odpisati; kar je od prave cenitve odvisno in tudi postavno utemeljeno. Tudi to zahtevo naj torej župani stavijo v svojih poročilih na politične oblasti.

Natančni pogoji za dobavo in razdelitev krme še niso določeni, vendar je pričakovati, da se v kratkem razglase.

Torej na delo za ubogo ljudstvo, pridobimo in rešimo, kar se še more storiti.

Državni zbor.

Da so poslanci S. K. Z. vložili nujni predlog zaradi suše na Spod. Štajerskem, smo omenili že zadnjokrat. Toda s tem se niso zadovoljili. Stori se tudi osebne korake pri poljedelskem ministru dr. Ebenhohu, pri ministrskem predsedniku Boku in pri sekijskem načelniku v finančnem ministrstvu Engelu.

Podlistek.

Zgodovina Jarenine v Slov. gor. in zajedno kmetskega stanu na Spodnjem Štajerskem.

Gabriel Majcen.

(Dolje.)

Z odstranitvijo podložništva so uradi v graščinah nehali in na njih mestu nastali cesarski. Okrožni uradi so sicer ostali ter se skrčili na tri (v Bruku, Gradcu in Mariboru), ali ustanovilo se je 19 okrajnih glavarstev s c. kr. okrajnimi glavarji na čelu; treba je tudi bilo sodišč in davkarij. Toda pri prvi obliki ni ostalo. 1852 se je c. kr. gubernij v Gradcu izpremenil v c. kr. namestništvo. 1855 se je sodstvo s politično upravo združilo, razdelitev v 3 okrožja in 19 političnih okrajev odstranila ter dežela razdelila v 64 novih okrajev (poleg Gradca) z istim številom uradov, katere so vodili okrajni predstojniki. 1868 pa se je politična uprava zopet ločila od sodstva in ustanovila so se okrajna glavarstva ter sodišča raznih inštanec, kakor še imamo danes. Jarenina je pri vseh teh izpremembah svoje gospodarske nižje inštanec imele v Mariboru.

Zakonu, tičočega se odveze kmetij, so naravno morali slediti drugi, kakor lovski zakon, ki je lovsko pravico izročil občinam, puste jo le onim posestnikom, ki imajo najmanj 200 oralov neraztrgane zemlje, in gozdni zakon, s kojim se je v varstvo gozdov njih posestnikom omejevala pravica, gospoda-

riti z njimi, kakor se jim ljubi, ter strogo zaukazalo, kako imajo z njimi ravnati; tudi je vlada občine podregala, da se občinski pašniki razdele med kmete; istotako se je, da bi zemljišni davek bil kolikor le možno pravično razdeljen, zakonom določilo, da iznašaj 16% od čistega prinosa, kateri svoti se še naj pribije ena tretjina kot izvenredna prilada. Seveda je tudi bilo treba uravnati upravo občin; toda pri prvem ukrepu ni ostalo; zadnje in še danes veljavno obliko je občinska uprava dobila po državnemu zakonu leta 1862 in deželnem l. 1865, po kojih občinskemu zastopu pripada dvojni delokrog: lastni in izročeni. V prvega spada to, kar se občinskih interesov tiče neposredno, kakor uprava občinskega premoženja, skrb za varnost osebe in imetka, za ohranitev občinskih cest in mostov, raznovrstna policija, izvršitev poselskega reda, ubožništvo i. dr., v drugega, kar je občinskemu zastopu izročeno od državnih oblasti, n. pr. nekatere vojaške, davčne in sodniške stvari. Kakor vidimo, je občinski zastop že poleg svojih dolžnosti korporacija velike važnosti, a ne manj vsled danih mu pravic, kakor: da odpošilja zastopnike v krajni šolski svet, v okrajni zastop (ustanovljen 1866), kateri pa zopet v okrajnem šolskem svetu odločuje večino, i. dr. Končno naj je omenjeno, da se je v smislu ravnopravnosti vseh državljanov prenaradil tudi zakon o vojni dolžnosti. 1827 so se namreč nekaterim stanovom, n. pr. plemenitašem in uradnikom, bile dovolile izjeme, oziroma olajšave, tudi je število novincev bilo na dežele razdeljeno zelo neenako. To je moralo nehati; prost vojaške dolžnosti je ostal le kmetijski sin, ki je bil potreben za dom, in kdor se je odkupil s svoto 1500 gld., s katerim denarjem se je poskrbel namestnik; toda odkup se je bil moral

dovoliti; glede števila novincev se je za vsa dežele zaukazalo isto merilo in celo za nabor se je uveljavilo načelo ravnopravnosti, zahtevaje, da vrsto, po kateri se mladeniči pozivajo, določuj žreb. 1868 se je odpravil še odkup in 1882 so se izjeme in olajšave, v kolikor so ravno kmetskemu stanu v prid, še razširile.

Z letom 1848 pa je tudi narodno vprašanje prišlo na svet; povdarjalo se je, da se nobenemu narodu avstrijskemu ne more kratiti pravica, gojiti svojo narodnost, vzlasti da se pripuščja vsakemu, izobraževati se s pomočjo svojega jezika. V tem smislu je ljudstvo slovensko poleg drugega tudi zahtevalo, da bodi učni jezik v njegovih ljudskih šolah slovenski. A še predno se je ta klic začel po naši domovini, je Slomšek bil povedal na ves glas, da nemška ljudska šola narodu našemu ne daje potrebne izobrazbe, ter duhovnike in učitelje vzpodbujal in prosil, naj se usmilijo ljudstva in mu v ponavljajnih nedeljskih šolah, ki so se bile začele že pod Marijo Terezijo, v domačem jeziku dajejo onih znanosti, ki jih je v navadnem kmetskem življenju neobhodno treba. In zares klic blagega Slomškega ni ostal brezuspešen. Tako je tudi nedeljska šola v Jarenini pod dekanom Čepejem in nadučiteljem Ud-lom postala plodonosna in je pred vsem temu dejstvu pripisati, da so Bleiweisove Novice in Slomšekove Drobčinice v prvi dobi izhajanja v tej župniji imele nenavadno mnogo pridnih bralcev. A tudi v ljudski šoli se je obrnilo na bolje. Da bi tu slovenščina kraljevala, tega vlada sicer ni pripustila, pač pa, da rabi kot učni jezik, poleg kojega (toda ne pred 3. šolskim letom) je učiti nemščino. Ljudska šola je potemtakem postala slovensko-nemška, tudi v Jarenini, kjer si je dekan Čepe stekel

Današnja številka ima „Gospodarske Novice“ kot prilogo.